บทที่ 1
บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายปรากฏการณ์ที่พบเห็นอยู่ทั่วไป คือ ประชาชนมีฐานะยากจน เจ็บป่วยอยู่เสมอ ประสบกับความหิวโหย มีที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ มีความยืนยาวของอายุน้อย และมีอัตราการเกิดที่สูง นอกจากนี้ลักษณะด้อยอีกประการหนึ่งของประเทศที่กำลังพัฒนา คือ ภายในประเทศเหล่านั้นมีลักษณะทางสังคมของประชาชนอยู่สองลักษณะที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ลักษณะทางสังคมของประชาชนลักษณะหนึ่งที่ประกอบด้วยกลุ่มชนจำนวนน้อยที่พัฒนาแล้วมีขนาดเล็ก มีรายได้สูง ส่วนลักษณะทางสังคมของประชาชนอีกลักษณะหนึ่งเป็นลักษณะทางสังคมของประชาชนที่ด้อยพัฒนามีขนาดใหญ่โตประกอบด้วยกลุ่มชนจำนวนมากซึ่งเป็นเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบพอเลี้ยงครอบครัว ถึงแม้ว่าสังคมด้อยพัฒนาที่มีขนาดใหญ่โตนี้จะมีส่วนในการสร้างรายได้ประชาชาติให้แก่ประเทศมากกว่าสังคมที่พัฒนาแล้วก็ตาม แต่รายได้ของประชากรในสังคมที่ด้อยพัฒนานั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก สังคมที่ด้อยพัฒนาเป็นสังคมที่มีวิธีการผลิตแบบดั้งเดิม มีค่านิยมและทัศนคติตามแบบประเพณีนิยม มีโครงสร้างของสังคมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาสิ่งที่ประเทศกำลังพัฒนามีความจำเป็นเร่งด่วนต้องทำ คือ การระดมทรัพยากรมนุษย์ในประเทศให้มาร่วมกันพัฒนาประเทศชาติบ้านเมือง แต่ประชาชนในประเทศเหล่านั้นขาดความรู้ ทักษะและเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้ นอกจากนั้นแล้วประชาชนเหล่านั้นเกือบจะไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอกหมู่บ้านของตนเอง ไม่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการเกษตร ไม่มีความรู้เกี่ยวกับความพยายามที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าในด้านต่างๆ เพียงน้อยนิด ด้วยสาเหตุนี้ประชาชนเหล่านั้นไม่สามารถเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดีสำหรับการสร้างชาติให้ทันสมัยและพัฒนาทัดเทียมอารยประเทศได้

ในยุคปัจจุบันมีข้อมูลข่าวสารที่เป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของมนุษย์มาก ข่าวสารจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ข่าวสารกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยยกระดับการกินดีอยู่ดีของประชาชนให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เสถียร เชยประทับ, 2531 : 2) และจุดที่ข่าวสารเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา เนื่องจากการพัฒนานั้นมีความต้องการอย่างมากที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับที่กว้างขวางและการที่จะบรรลุการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ได้ประชาชนต้องได้รับข่าวสารในเชิงการชักจูงและการให้ความรู้จำนานข่าวสารและการเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนานั้นมีอยู่มากจนถึงระดับการใช้เครื่องมือเพิ่มหรือขยายการให้ข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ การขยายการให้ข่าวสารเป็นสิ่งเดียวเท่านั้นที่ประเทศกำลังพัฒนาสามารถหวังได้ว่าจะจัดหาข่าวสารในอัตราที่การพัฒนาต้องการได้อย่างเพียงพอ (Wilbur Schramm, 1964 : 246-247) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะเกิดขึ้นในระดับใดก็ตามถ้าเราไม่เข้าใจกระบวนการสื่อสาร เราอาจไม่เข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะการที่ประชาชนจะยอมรับหรือปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงนั้นจำเป็นต้องได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนั้นก่อนการตัดสินใจ โดยอาศัยการสื่อสารกับบุคคลอื่นทั้งภายในและภายนอกระบบสังคม (เสถียร เชยประทับ, 2531 : 16-17)

นอกจากนี้แล้วสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องมีข่าวสารใหม่ ๆ ในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านการศึกษา การเกษตร การอนามัย การพัฒนาชุมชน การอุตสาหกรรม เป็นต้น หากพิจารณาถึงการสอนทักษะใหม่ก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะการสอนทักษะใหม่จะทำให้ประชาชนมีความต้องการข่าวสารมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประชาชนสามารถอ่านออกเขียนได้ ทั้งนี้เพราะความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดในบรรดาทักษะทั้งหลาย (เสถียร เชยประทับ, 2531 : 39-40) ความสำคัญของข่าวสารในโลกปัจจุบันจะเห็นได้ชัดเจนจากการที่มีปริมาณข่าวสารเพิ่มขึ้นอย่างมากและรวดเร็ว ทั้งในประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว สถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ได้ขยายเวลาออกอากาศมากยิ่งขึ้น ความก้าวหน้าด้านคอมพิวเตอร์ทำให้สามารถเก็บและนำข่าวสารออกมาใช้อีก เมื่อต้องการได้

อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การประดิษฐ์เครื่องมืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการสื่อสารได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีการใช้สื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลถ่ายทอดข่าสารเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เป็นอย่างมาก เช่น เพื่อการประชาสัมพันธ์ การขายสินค้า การจูงใจทางการเมือง เป็นต้น เพราะมีความเชื่อว่าการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารมวลชนมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนา ทำให้ทุกหน่วยงานหรือองค์การทั้งภาครัฐบาลและเอกชนพยายามทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังความคิดเพื่อที่แต่ละหน่วยงานสามารถเผยแพร่ข่าวสารของตนไปสู่ประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ไม่ว่าด้วยวัตถุประสงค์และวิธีการอันใดก็ตาม มีการพัฒนาระบบการสื่อสารมวลชนให้ทันสมัยสามารถนำไปใช้อย่างมีประสิทธิผล ถึงแม้ว่าการพัฒนาระบบการสื่อสารมวลชนดังกล่าวต้องอาศัยการลงทุนอย่างมหาศาล แต่องค์การต่างๆ ก็ไม่ลดละความพยายามที่จะให้ได้มาซึ่งระบบและเครื่องมืออุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย ความเชื่อดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดของ สแครมม์ (Wilbur Schramm, 1964 : 91) ที่ว่า การสื่อสารจะมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการก่อการปฏิวัติทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับทุกยุคทุกสมัย นั่นคือ การปฏิวัติเพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่ด้อยพัฒนาจำนวนสองในสามของโลก

ที่กล่าวมานี้มิได้หมายความว่า การสื่อสารแต่เพียงอย่างเดียวสามารถก่อให้เกิดการปฏิวัติทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดนี้ได้ ถ้าปราศจากการตัดสินใจที่จะพัฒนาของผู้นำประเทศ ประชากร ทรัพยากรที่มีจำนวนเพียงพอ และแหล่งเงินทุนแล้ว ระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพที่สุดในโลกก็ไม่อาจทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ แต่เราอาจกล่าวด้วยความมั่นใจได้ว่า ถ้าปราศจากระบบการสื่อสารที่ดี การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วตามที่ต้องการก็คงเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้น จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า ระบบการสื่อสารอันเป็นวิธีการและกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นและข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา จึงต้องเร่งรัดพัฒนาไม่อาจปล่อยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำ มีสภาพและคุณลักษณะที่บ่งบอกถึงความล้าหลังด้อยพัฒนาอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้อีกต่อไป ต้องเร่งรีบพัฒนาให้ประชาชนมีความ

กระตือรือร้น รอบรู้ข่าวสาร และร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศ ต้องเร่งการกระจายของข่าวสาร ให้การศึกษา สอนการอ่านออกเขียนได้และความชำนาญด้านเทคนิคอย่างเพียงพอแก่ประชาชน เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นเพียงหนทางเดียวเท่านั้นที่จะปลุกกระตุ้น เตรียม และระดมประชาชนอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดให้ริเริ่มพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม สำหรับแนวทางที่จะเร่งการการกระจายของข่าวสาร ให้การศึกษา สอนการอ่านออกเขียนได้ และความชำนาญด้านเทคนิคต่าง ๆ ให้เป็นอย่างรวดเร็วและราบรื่นก็โดยการนำสื่อมวลชนมาใช้อย่างเต็มที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อย่างไรก็ตามสภาพความเป็นจริงของประเทศไทยในปัจจุบันนี้มีการนำสื่อมวลชนมาใช้อย่างแพร่หลายและกว้างขวาง สื่อมวลชนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์มีอยู่ทั่วไปทุกหมู่บ้านทุกพื้นที่ของประเทศ รัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณเพื่อการสื่อสารอย่างมหาศาลมีการขยายสถานีเครือข่ายทั้งวิทยุโทรทัศน์ ขยายเวลาออกอากาศมากขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้ประชาชนทั่วทุกภูมิภาคทุกพื้นที่ของประเทศไม่ว่าเขตชนบทหรือเขตเมืองมีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารที่เท่าเทียม และเสมอภาคกัน มีการพัฒนาระบบการสื่อสารเพื่อให้ประชาชนในเขตชนบทมีโอกาสได้รับข่าวสารพร้อมๆ กันกับประชาชนในเขตเมืองและเมืองหลวง แต่กระนั้นก็ตามการให้ข่าวสารแก่ประชาชนของประเทศยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะว่าประชาชนในเขตชนบทและเขตเมืองมีการรับสื่อสารมวลชนที่แตกต่างกัน ทั้งๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทย คือ ร้อยละ 87 ของประชากรทั้งหมดอาศัยอยู่ในเขตชนบท (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2523 : 187) และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทเหล่านี้คือ พลังสำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะเป็นพลังจำนวนมากหากเปรียบกับพลังของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและทำให้ได้รับทราบปัญหาดังกล่าวจากผลงานวิจัยต่างๆ เช่น จากการศึกษาเรื่องความคาดหวังของมารดาในเรื่องความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจจากบุตร : การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเขตเมืองและเขตชนบทของไทย โดย พีระพัฒน์ วรเนติวุฒิ (2530 : 33) ซึ่งในการศึกษาเรื่องนี้ได้กำหนดให้ระดับการเปิดรับสื่อมวลชนเป็นตัวอิสระด้านหนึ่งด้วย พบว่า ประชาชนเขตชนบทและเขตเมืองมีการรับการสื่อสารมวลชนที่แตกต่างกัน คือ ประชาชน

เขตชนบทที่ได้รับการสื่อสารมวลชนร้อยละ 57.30 ส่วนประชาชนเขตเมืองที่ได้รับการสื่อสารมวลชนร้อยละ 79.90 และเมื่อพิจารณาถึงประชาชนที่ไม่เคยได้รับการสื่อสารมวลชนเลย ปรากฏว่า ประชาชนเขตชนบทมีอัตราส่วนร้อยละที่ไม่ได้รับการสื่อมวลชนเลยมากกว่าประชาชนเขตเมือง คือ ร้อยละ 9.70 และร้อยละ 1.30 ตามลำดับ การศึกษาการรับรู้ข่าวสารของประชาชนทั้งเขตชนบทและเขตเมืองเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการสื่อสารมวลชนของประเทศไทย

อย่างไรก็ดีการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเฉพาะพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ด้วยเหตุผลที่ว่าพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีลักษณะทางสังคมของประชาชนอยู่สองลักษณะที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ลักษณะทางสังคมของประชาชนอีกลักษณะหนึ่งเป็นสังคมที่พัฒนาแล้วจะประกอบด้วยกลุ่มชนจำนวนน้อยมีขนาดเล็กตั้งอยู่ในเขตเมืองประชาชนมีรายได้สูง ส่วนลักษณะทางสังคมของประชาชนอีกลักษณะหนึ่งเป็นลักษณะทางสังคมประกอบด้วยกลุ่มชนจำนวนมากมีขนาดใหญ่โต มีสภาพและลักษณะที่บ่งบอกถึงความล้าหลังโดยสิ้นเชิง ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนมีที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ มีอัตราการเกิดที่ค่อนข้างสูง ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ทำการเกษตรแบบพอเลี้ยงครอบครัว มีค่านิยมและทัศนคติแบบประเพณีนิยม มีโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลง ใช้วิธีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ขาดทักษะ และความชำนาญด้านเทคนิคต่างๆ ตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ ถึงแม้อำเภอสายบุรีได้มีการรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ประชาชนทั้งเขตชนบทและเขตเมืองมีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารพร้อมๆ กันคือ มีการให้งบประมาณสำหรับการสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านพร้อมกับบริการหนังสือพิมพ์ให้หมู่บ้านละสองฉบับต่อวัน และแจกเครื่องรับโทรทัศน์แก่หมู่บ้านที่ห่างไกลทุรกันการเพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านดังกล่าวมีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารที่กว้างไกล ทันเหตุการณ์

จากปัญหาต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาการรับรู้ข่าวสารของประชาชนเขตชนบทและเขตเมืองในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เพื่อจะได้รับทราบข้อมูลที่แท้จริงแล้วสามารถนำไปวางแผนในการพัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาชนบท ตลอดจนพัฒนาประเทศในที่สุด

ทั้งนี้โดยเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นสำคัญ ด้วยเหตุผลที่ว่านี้ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วตามที่ต้องการจะเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากระบบการสื่อสารที่ดีมีประสิทธิภาพ หรือหากการสื่อสารมวลชนยังไม่ประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ ประชาชนเขตชนบทและเขตเมืองมีการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ประชาชนยังไม่รอบรู้ข่าวสาร ไม่มีความสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนา ขาดความรู้ ทักษะ และความชำนาญด้านเทคนิคต่างๆ แล้ว นับว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ

กล่าวโดยสรุป การศึกษาการรับรู้ข่าวสารของประชาชนเท่านั้นที่จะช่วยให้ได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการสื่อสารมวลชนและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าการสื่อสารมวลชนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่านั้นที่สามารถกระจายข่าวสารให้ประชาชนทุกพื้นที่มีโอกาสได้รับข่าวสารที่เท่าเทียมและเสมอภาคกัน ตลอดจนสามารถปลุก กระตุ้น เตรียมให้ประชาชนอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศมีความกระตือรือร้น รอบรู้ข่าวสาร ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนา อ่านออกเขียนได้ มีการศึกษา มีทักษะและความชำนาญด้านเทคนิคต่างๆ สิ่งเหล่านี้นับว่ามีความจำเป็น เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาชนบท การพัฒนาชุมชน และการพัฒนาประเทศ

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในเรื่องของการรับรู้ข่าวสารมีเอกสารทางวิชาการและผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่มากซึ่งนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ทำการศึกษาค้นคว้า ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พยายามศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและผลงานวิจัยดังกล่าวแล้วนำมารวบรวม เรียบเรียง เพื่อให้ได้มาซึ่งความสมบูรณ์ ถูกต้อง และชัดเจนในการศึกษาวิจัยและได้นำเสนอรายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

ความหมายของการรับรู้ข่าวสาร

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารทำให้ทราบว่าในเรื่องของการรับรู้ข่าวสารนั้นได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายลักษณะ บางท่านให้ทัศนะการรับรู้ข่าวสารในลักษณะของอัตราส่วนของสื่อมวลชนต่อจำนวนประชากร แนวความคิดในลักษณะนี้ เลินเนอร์ (Daniel Lerner, 1958 : 56-60) ได้ให้คำจำกัดความการรับรู้ข่าวสารหรือการเปิดรับสื่อมวลชนว่า การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง อัตราส่วนของประชาชนที่มีวิทยุ จำนวนจำหน่ายหนังสือพิมพ์และจำนวนผู้ที่นั่งชมภาพยนตร์ต่อประชาชน 1,000 คน

นอกจากนี้แล้วยังได้มีผู้ให้คำจำกัดความของการรับรู้ข่าวสารในลักษณะขอบเขตหรือประเภทของสื่อมวลชนต่างๆ ที่ประชาชนทั่วไปเปิดรับ เช่น สนั่น บัทมะทิน (2520 : 59-60) ได้กล่าวถึงการรับรู้ข่าวสารว่า การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง ขอบเขตที่ประชาชนทั่วไปเปิดรับสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ได้แก่ การดูโทรทัศน์ การฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และการดูภาพยนตร์ แนวความคิดในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของ วันทนา ชาญานิชวงศ์ (2525 : 52) ที่สรุปว่า การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง ขอบเขตหรือประเภทของสื่อมวลชนต่างๆ ที่ประชาชนทั่วไป อ่าน ฟัง ดู เท่านั้น ไม่ได้เกี่ยวกับเนื้อหาข่าวสารในสื่อแต่ละประเภท

นักวิชาการบางท่านให้ทัศนะของการรับรู้ข่าวสารในลักษณะโอกาสและเวลาของการเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆ เช่น ดอยชแมน (P.J. Deutschman, 1963 : 23-25) ให้คำจำกัดความของการรับรู้ข่าวสารว่า หมายถึง การรับรู้ข่าวสารสามารถวัดได้จากโอกาสที่บุคคลจะเปิดรับสื่อมวลชนซึ่งประกอบขึ้นจากการเป็นเจ้าของวิทยุ และดูภาพยนตร์ในเวลา 6 เดือน การซื้อหนังสือพิมพ์เป็นประจำหรือชั่วคราว ตลอดจนมีหนังสือพิมพ์ในบ้าน

ส่วนโรเจอร์ และ สเวนนิ่ง (Everett M. Rogers and Lynne Svenning,1969:355-364) ได้กล่าวว่า สื่อมวลชนนั้นคลุมถึงสื่อ 5 ประเภท คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และภาพยนตร์ ดังนั้นในการวัดการรับรู้ข่าวสารหรือการเปิดรับสื่อมวลชนในความหมายของเขาจึงประกอบด้วย จำนวน

รายการวิทยุที่ฟังต่อสัปดาห์ การอ่านหนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์ ภาพยนตร์ที่ดูต่อปี และอื่นๆ

จากคำจำกัดความที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถจัดรูปแบบของการเปิดรับสื่อมวลชนได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. แบบรวมกลุ่ม คือ ความซ้ำซ้อนหรือคาบเกี่ยวกันของสื่อมวลชนที่ประชาชนทั่วไปเปิดรับ กล่าวคือ ผู้ที่เปิดรับสื่อประเภทหนึ่งมักจะเปิดรับสื่อประเภทอื่นด้วย

2. แบบเรียงตามชั้นบันได คือ การเปิดรับสื่อแต่ละประเภทสามารถจัดเรียงกันเป็นลำดับชั้น สามารถแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่เปิดรับสื่อประเภทใดมาก ประเภทใดน้อย

3. แบบกระจัดกระจาย คือ การเปิดรับสื่อมวลชนแต่ละประเภทไม่จำเป็นต้องคาบเกี่ยวกัน กล่าวคือ การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนึ่งไม่จำเป็นต้องขึ้นกับการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทอื่น

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่า รูปแบบการเปิดรับสื่อมวลชนทั้ง 3 แบบนั้นมักจะพบในการวิจัยระดับต่างๆ ดังนี้ แบบรวมกลุ่มมักพบจากการวิจัยทั้งระดับเมืองและชนบท ส่วนแบบเรียงตามชั้นบันไดพบจากการวิจัยระดับชนบทเท่านั้น ส่วนแบบกระจัดกระจายพบจากการวิจัยในเมืองใหญ่ๆ ซึ่งมีลักษณะทันสมัยแล้วเท่านั้น (จารุวรรณ กันทะนิตย์,2530:14)

นอกจากนี้เราสามารถแยกพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนของประชาชนไปตามแบบเฉพาะของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป ในเรื่องนี้ เมอร์ริลล์ และ โลเวนสไตน์ (John C. Merrill and Ralph L. Lowenstein, 1971 : 134-135) ได้กล่าวว่า ผู้รับข่าวสารมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและข่าวสารตามแบบเฉพาะของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้มีการเลือกรับสื่อนั้นเกิดจากปัจจัยพื้นฐานหลายประการดังนี้ คือ

1. ความเหงา เป็นเหตุทางจิตวิทยาโดยตรง โดยมีหลักการว่าปกติคนเราย่อมจะไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพัง เนื่องจากเกิดความรู้สึกสับสน วิตกกังวล หวาดกลัว และการเมินเฉยจากสังคมจึงชอบหรือพยายามที่จะรวมกลุ่ม

เพื่อสังสรรค์กับผู้อื่นเท่าที่โอกาสจะอำนายให้ เมื่อไม่มีโอกาสหรือไม่สามารถจะติดต่อสังสรรค์กับบุคคลได้โดยตรงสิ่งที่ดีที่สุด คือ การอยู่กับสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการสื่อสารและแท้จริงคนบางคนพอใจที่จะอยู่กับสื่อมวลชนมากกว่าอยู่กับบุคคลด้วยซ้ำ เพราะสื่อมวลชนเป็นเพื่อนแก้เหงาที่ไม่สร้างแรงกดดันในการสนทนาหรือทางสังคมให้แก่ตนเอง

2. ความอยากรู้อยากเห็น ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้น สื่อมวลชนจึงถือเอาความอยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเองมากที่สุดไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างจากตัวเองมากที่สุดตามลำดับ และไม่ว่าสิ่งที่สนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นนั้นจะเกิดจากวัตถุ สิ่งของ ความคิด หรือการกระทำของเพื่อนบ้านเพื่อนร่วมโลก ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ นอกเหนือจากที่เกิดขึ้นใกล้ชิดกับตนเองมากที่สุดคงจะไม่มีอะไรดีกว่าสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งนี้มิใช่ว่าสิ่งเหล่านั้นจะมีผลกระทบต่อตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมเท่านั้น แต่เป็นความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่เกิดขึ้นในแง่ต่างๆ เช่น สาเหตุของเหตุการณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ รวมทั้งผลกระทบซึ่งอาจเกิดขึ้นกับตนเองหรือผู้อื่นด้วย

3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง โดยพื้นฐานมนุษย์เป็นผู้ที่เห็นแก่ตัว ในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสารจึงต้องการแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของตนบรรลุผล ให้ข่าวสารที่ได้มาเสริมบารมีช่วยให้ตนเองได้รับความสะดวกสบาย รวมทั้งให้ได้ข่าวที่ทำให้ตนเองเกิดความสนุกสนาน ข่าวสารเหล่านี้ไม่ว่าจะให้คุณในทางปฏิบัติทางจรรโลงจิตใจหรือแม้ทางความคิดก็สามารถจะหาได้จากสื่อมวลชนเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วผู้รับข่าวสารมีพฤติกรรมเลือกหรือการรับข่าวสารแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการตามต้องการของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อม เหตุผล และความจำเป็นของตนเอง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกรับสื่อต่างๆ นี้ สแครมม์ (Wilbur Schramm, 1954 : 3-26) กล่าวว่า โดยทั่วไปอันเป็นเหตุผลของการเลือกว่า คนย่อมจะเลือกสื่อที่ใช้ความพยายามน้อยที่สุดและได้ประโยชน์ตอบแทนดีที่สุด ที่ว่าใช้ความพยายามน้อยที่สุดนั้น หมายถึง ผู้อ่าน ผู้ดู หรือผู้ฟัง จะเลือกรับสื่อที่ตนเองมีความสะดวกที่สุด ใช้ความพยายามน้อยที่สุด

ในการเลือกรับสื่อมีพื้นฐานมาจากปัจจัยหลายอย่างด้วยกัน เช่น ความพร้อม ความสะดวก ค่าใช้จ่าย เวลาที่รับสื่อ ซึ่งย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล รวมทั้งบทบาท นิสัย และประเพณีนิยม รวมเป็นกิจกรรมอันเป็นพฤติกรรมทางสังคมก็มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อด้วย แต่มีข้อสังเกตที่สำคัญเกี่ยวกับการเลือกสื่อและข่าวสารของผู้รับข่าวสารคือ ส่วนหนึ่งของผู้รับข่าวสารมักจะแสวงหาข่าวสารที่มาสนับสนุนทัศนคติ ความคิดเห็นที่มีอยู่ก่อนแล้ว รวมทั้งอคติของตนเองอย่างไม่รู้ตัว เมื่อเป็นดังนี้ผู้รับข่าวสารจึงแสวงหาข่าวสารที่สอดคล้องกับท่าทีทางจิตใจที่มีอยู่ก่อนแล้ว ข่าวสารที่แสวงมาจะไม่เป็นข่าวสารที่ขัดแย้งกับความเชื่อของตนเอง นอกจากนี้แล้วประสบการณ์และปรัชญาแห่งชีวิตก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดว่าจะเลือกรับสื่อและข่าวสารอย่างไหน

4. ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชน โดยทั่วไปแล้วนอกจากองค์ประกอบเกี่ยวกับอายุ เพศ การศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หรือองค์ประกอบที่ไม่สามารถเห็นเด่นชัด เช่น ทัศนคติ ความคาดหวัง ความกลัว ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการใช้สื่อมวลชนแต่ละอย่างแล้วก็ยังมีลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชนแต่ละประเภทอีกประการหนึ่งที่มีส่วนทำให้ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีจำนวนและองค์ประกอบที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะว่า ผู้รับข่าวสารแต่ละคนย่อมจะหันเข้าหาลักษณะเฉพาะบางอย่างจากสื่อมวลชนที่จะสนองความต้องการและทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ (ชารัตน์ เชิดชัย, 2527 : 174) ในการศึกษาการรับรู้ข่าวสารของประชาชนสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องทำความเข้าใจคือ เกณฑ์ในการวัดการเปิดรับสื่อมวลชนหรือการรับรู้ข่าวสาร โดยทั่วไปแล้วการวัดการเปิดรับสื่อมวลชนหรือการรับรู้ข่าวสารต้องคำนึงถึงความสำคัญของสื่อมวลชนแต่ละประเภทในการเผยแพร่ข่าวสารและอำนาจในการชักจูงหรือโน้มน้าวใจบุคคล การวัดการเปิดรับสื่อมวลชนจะมุ่งเฉพาะตัวแปรที่บ่งบอกขอบเขตหรือประเภทของสื่อมวลชนที่ประชาชนทั่วไปอ่าน ฟัง ดู หาได้บอกถึงเนื้อหาข่าวสารในสื่อแต่ละประเภทไม่ อย่างไรก็ตามเนื่องจากรูปแบบของการเปิดรับสื่อมวลชนมีความแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มจึงทำให้หลักเกณฑ์ที่จะใช้วัดนั้นแตกต่างกันไปตามเหตุผลและแนวความคิดของผู้ที่ศึกษาสนใจ เช่น คาร์เตอร์ และ เซพัลเวดา (Roy E. Carter and Sepulvada, 1969 : 21-22) เสนอแนะว่า การเปิดรับ

สื่อมวลชนต้องวัดจากการคาดเกี่ยวของพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อมวลชนที่เปิดรับสื่อประเภทหนึ่งแล้วย่อมจะเปิดรับสื่ออื่น ๆ อีกด้วย รัช และ ฟรีเดอริค (Mcleod Rush and Friederich, 1968-1969 : 28-30) มีความเห็นว่า ผู้ที่เปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนึ่งแล้วไม่จำเป็นต้องเปิดรับสื่อมวลชนอีกประเภทหนึ่งเสมอไป

<u>ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสาร</u>

ทฤษฎีทางการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารมีหลายทฤษฎีด้วยกัน แต่ที่สำคัญและน่าสนใจ คือ กระบวนการในการเลือกรับ (Selective Process) แคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper, 1960 : 5) กล่าวว่า ทฤษฎีทางการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารคือ กระบวนการในการเลือกรับ ซึ่งเขาได้เสนอแนวความคิดว่ามีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นการเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารตามความสนใจและความต้องการเพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการของบุคคล การเลือกสนใจข่าวสาร (Selective Attention) หมายถึงการเลือกสนใจข่าวสารอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตรงกับความต้องการของตน การเลือกคิดหรือรับรู้ (Selective Perception) หมายถึง การเลือกรับรู้หรือให้ความหมายข่าวสารที่ตรงกับทัศนคติความต้องการ หรือประสบการณ์เดิมของตนเอง การเลือกจำ (Selective Retention) หมายถึง การเลือกจำเฉพาะบางสิ่งที่ตนต้องการจะจำเท่านั้น สำหรับขั้นตอนต่างๆ ในการรับสื่อนี้ สแครมม์ (Wilbur Schramm, 1973 : 200) อธิบายว่า ข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสารจะมีแนวโน้มที่ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

อีกทฤษฎีหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารคือทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสื่อสาร ซึ่ง ขจีวรรณ จิตรสถาพร (2533 : 12 อ้างถึงมาจาก น้อย ศิริโชติ, ม.ป.ป. : 16-17) ได้อธิบายว่าองค์ประกอบของการสื่อสารมีอยู่ 6 ประการ ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (Sources or Senders) หมายถึง ผู้ทำหน้าที่เลือกข่าวสารหรือเนื้อหาสาระ ความรู้ ฯลฯ แล้วส่งไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล

หรือกลุ่มชนจำนวนมาก ที่เรียกว่า มวลชน

2. สาร (Message) หมายถึง เรื่องราว หรือเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ แนวความคิด เหตุการณ์

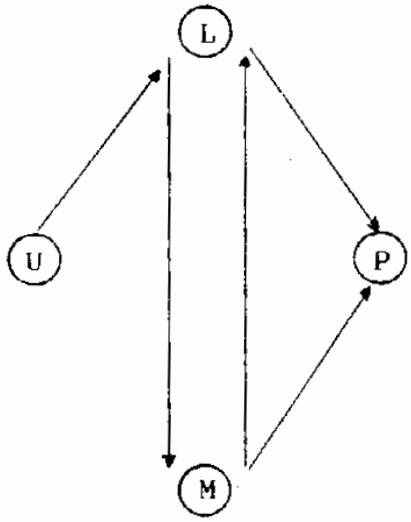
3. สื่อหรือช่องทาง (Media or channels) หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยในการถ่ายทอดเรื่องราวข่าวสาร แนวความคิด เหตุการณ์ ฯลฯ ที่ผู้ส่งสารต้องการส่งไปยังผู้รับสาร

4. ผู้รับสาร (Receivers) หมายถึง ผู้รับเรื่องราว ข่าวสาร แนวความคิด เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือสิ่งที่ผู้ส่งต้องการให้ทราบ ผู้รับอาจเป็นบุคคล กลุ่มชน หรือสถาบันก็ได้

5. ผล (Effect) หมายถึง สิ่งที่บังเกิดขึ้นจากการมีผู้ส่งสาร ส่งข่าวสาร หรือเรื่องราวไปยังผู้รับสาร ผลที่เกิดขึ้น ผู้รับสารจะมีความเข้าใจ ไม่เข้าใจ ไม่รู้เรื่อง ปฏิเสธ ยอมรับ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการสื่อความหมายครั้งนั้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถและองค์ประกอบของผู้ส่งสาร ผู้รับสาร สื่อที่ใช้และสถานการณ์ของการสื่อความหมายเป็นสำคัญ

6. การป้อนกลับ (Feedback) หมายถึง ผลที่ผู้รับสารสนองตอบกลับไปยังผู้ส่งสาร เช่น ผู้รับสาร เข้าใจข่าวและเห็นด้วยกับข่าวสารที่ได้รับ การตอบสนองก็จะเป็นในรูปการเห็นด้วย สนับสนุนร่วมกิจกรรม เป็นต้น

อีกทฤษฎีหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารหรือการเปิดรับสื่อมวลชนคือ งานวิจัยของเลินเนอร์ (Daniel Lerner) ซึ่งเฟรย์ (Frederick W. Frey, 1973 : 413-415) ได้ศึกษางานวิจัยของเลินเนอร์ แล้วเขาได้เสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ตามแนวความคิดของเลินเนอร์ดังนี้

U หมายถึง ลักษณะการเป็นเมือง (Urbanization)

L หมายถึง การรู้หนังสือ (Literacy)

M หมายถึง การเปิดรับสื่อมวลชน (Mass Media Exposure)

P หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Political and Economic Participation)

ที่มา : Frederick W. Frey. "Communication and Development". Handbook of Communication. Chicago : Rand McNally College Publishing Company, 1973. pp. 413-415.

เฟรย์ ได้อธิบายถึงแผนภูมินี้ว่า ขั้นตอนของการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจะเริ่มเมื่อมีการขยายตัวของชุมชนชนบทจนมีลักษณะการเป็นเมือง และการศึกษาหรือการรู้หนังสือจะเกิดขึ้นมาในชุมชนเมือง ในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดการเปิดรับสื่อมวลชนหรือการรับรู้ข่าวสารและการขยายตัวของสื่อมวลชน ช่วยยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้นด้วย อันเป็นผลก่อให้เกิดความสนใจและเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจมากขึ้นตามลำดับ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสาร

เนื่องจากการรับรู้ข่าวสารเป็นไปในหลายรูปแบบ เช่น แบบรวมกลุ่ม แบบเรียงตามชั้นบันได แบบกระจัดกระจาย ตลอดจนพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานหลายประการ เป็นต้นว่า ความเหงา ความอยากรู้อยากเห็น ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง ลักษณะเฉพาะของสื่อมวลชน จึงได้มีนักวิชาการบางท่านศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการรับรู้ข่าวสารหรือการเปิดรับสื่อมวลชน ผู้ที่ทำการศึกษาในลักษณะเช่นนี้พอที่จะยกตัวอย่างได้ดังนี้

โรเจอร์ และ สเวนนิ่ง (Everett M. Rogers and Lynne Svenning, 1969 : 70-105) ได้ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสาร โดยศึกษากับชาวนาในประเทศโคลัมเบีย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารหรือการเปิดรับสื่อมวลชน คือ การศึกษา การเดินทางไปต่างถิ่น การเป็นคนทันสมัย มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และมีตำแหน่งหน้าที่การงาน หรืออีกนัยหนึ่งคือ ผู้ที่มีปัจจัยดังกล่าวมาแล้วจะเปิดรับสื่อมวลชนสูงกว่าผู้ที่ไม่มีปัจจัยดังกล่าว การศึกษาในลักษณะนี้คล้ายกับการศึกษาของ ศิริชัย ศิริกายะ (2525 : 155) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปนชนบท โดยศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคลองหลวงและอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ความมากน้อยของการเปิดรับสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับความแตกต่างของค่านิยมสมัยใหม่ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชาชน

พัชนี เชยจรรยา (2525 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารกับปัจจัยอื่น ๆ โดยได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเป็นเมือง การเปิดรับสื่อมวลชน และความทันสมัย ศึกษากรณีประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ถ้าท้องถิ่นนั้นมีระดับความเป็นเมืองสูงขึ้น ประชาชนจะเปิดรับข่าวสารมากขึ้นด้วย จะเห็นได้ว่า ลักษณะความเป็นเมืองจะมีความสัมพันธ์กันกับการรับรู้ข่าวสาร นั่นคือ ท้องที่ที่เจริญพัฒนาเป็นเขตเมืองและประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องที่นั้นจะเป็นบุคคลที่ทันสมัย จากปัจจัยสองประการนี้เองที่ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องที่ที่มีลักษณะความเป็นเมือง

มีความทันสมัย มีความตื่นตัว มีความสนใจในเรื่องของข่าวสาร เป็นเหตุทำให้ประชาชนเหล่านั้นเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เป็นเขตชนบท ซึ่งเป็นท้องที่ที่มีลักษณะความเป็นเมืองน้อยหรืออาจกล่าวได้ว่าไม่มีลักษณะความเป็นเมืองเลย และประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องที่ชนบทนั้นมีความเฉื่อยชาไม่ทันสมัย ไม่มีความสนใจในเรื่องของข่าวสาร และในที่สุดประชาชนเหล่านั้นก็จะเปิดรับสื่อมวลชนน้อย การศึกษาในลักษณะนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สุกรณ์ วัชรศิริธรรม (2525 : 71) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนของครูกับการยอมรับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์เป็นค่าลบกับการเปิดรับสื่อมวลชน นั่นคือ ครูที่มีอายุน้อยจะเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าครูที่มีอายุมาก นอกจากนี้ยังพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวกรรมมากที่สุด กล่าวคือ ครูที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนมากจะเป็นบุคคลที่ยอมรับนวกรรมเพื่อจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จากผลการศึกษานี้ทำให้เราทราบและเข้าใจเพิ่มเติมอีกว่า นอกจากมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นเหตุทำให้บุคคลมีการรับรู้ข่าวสารมากหรือน้อยแล้ว การรับรู้ข่าวสารยังเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่งในระดับที่แตกต่างกันด้วย

นอกจากนี้แล้วการรับรู้ข่าวสารยังมีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา เป็นต้น สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาเราสามารถพบได้จากการศึกษาของชลลดา วงศ์วิชัย (2526 : 53-57) เขาได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเมืองกับการเปิดรับสื่อมวลชน : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้ที่มีอาชีพไม่ใช้แรงงานเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าผู้ที่มีอาชีพใช้แรงงาน ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกันมีการเปิดรับสื่อมวลชนแตกต่างกันด้วย และผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเปิดรับสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน หมายความว่า ผู้ที่มีรายได้และระดับการศึกษาสูงจะเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าผู้ที่มีรายได้และระดับการศึกษาต่ำ นภดล วรรธนาคม (2528 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสื่อสารกับผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการ

รณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือ กล่าวคือ ประชาชนที่เปิดรับสื่อมวลชนมากจะมีผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือสูง ส่วนประชาชนที่เปิดรับสื่อมวลชนน้อยจะมีผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือต่ำ เสมสุข อุไรสวัสดิ์ (2528 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารและการแสวงหาการรับสมัครงานของผู้สมัครเป็นอาสาสมัครพัฒนา กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนหรือการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการศึกษา นั่นคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเปิดรับสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน อัจฉราวรรณ อิศรางกูล ณ อยุธยา (2528 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนกับการพัฒนาลักษณะสมัยใหม่ของเยาวชนในเขตเมืองและชนบท พบว่า การติดต่อกับสังคมภายนอกและฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน กล่าวคือ เยาวชนที่มีระดับการติดต่อกับสังคมภายนอกสูงจะมีแนวโน้มของการเปิดรับสื่อมวลชนสูง ส่วนเยาวชนที่มีระดับการติดต่อกับสังคมภายนอกต่ำจะมีแนวโน้มของการเปิดรับสื่อมวลชนต่ำ ในทำนองเดียวกันเยาวชนที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีแนวโน้มของการเปิดรับสื่อมวลชนสูงและเยาวชนที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีจะมีแนวโน้มของการเปิดรับสื่อมวลชนต่ำด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า เยาวชนที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะสมัยใหม่ในระดับสูง และเยาวชนที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนในระดับต่ำมีแนวโน้มที่จะมีลักษณะสมัยใหม่ในระดับต่ำ กาญจนี หวังถิรอำนวย (2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารกับความรู้และการป้องกันโรคเอดส์ในหญิงบริการอาชีพพิเศษและชายรักร่วมเพศในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการเปิดรับข่าวสารมาก และผู้ที่มีอายุมากขึ้นจะมีการเปิดรับข่าวสารน้อยลง

จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสาร ทำให้ทราบว่าในเรื่องการรับรู้ข่าวสารนั้นมีความสัมพันธ์กันหลาย ๆ เรื่องด้วยกัน แต่ที่น่าสนใจและมีความสำคัญสมควรแก่การทำการศึกษาวิจัย คือ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย ซึ่งเรื่องดังกล่าวมีความสัมพันธ์โดยตรงและมีอิทธิพลต่อการรับรู้ข่าวสารของประชาชนดังจะได้แยกพิจารณาในแต่ละเรื่องดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการรับรู้ข่าวสาร

การที่บุคคลมีระดับอายุที่ต่างกันย่อมมีผลทำให้บุคคลแตกต่างกันในหลายประการ ได้แก่ มีผลต่อวุฒิภาวะทางปัญญา ทางด้านอารมณ์ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น จากผลการศึกษาของกรกช ว่องศิวิ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวกรรมกิจการพาสต์ฟู้ดของชาวกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุมีผลต่อการยอมรับนวกรรมที่แตกต่างกัน หมายถึง ผู้ที่มีช่วงอายุต่างกันมีระดับการยอมรับนวกรรมที่แตกต่างกัน อัจฉรา ธวัชวิบูลย์ผล (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องการทำหมันชายของผู้รับบริการทำหมันชายที่สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการแสวงหาข่าวสารเรื่องการทำหมัน นภดล วรรธนาคม (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการสื่อสารกับผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือ ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ผู้ที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะมีสัมฤทธิ์ผลของการรู้หนังสือมากกว่าผู้สูงอายุ รุ่งรัตน์ ศิริกิจวัฒนา (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎหมายทะเบียนราษฎร์แก่ชาวชนบท จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีความรู้เรื่องกฎหมายทะเบียนราษฎร์ สุคารัตน์ ควรสถาพรทวี (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมของคนไข้ในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อรับบริการด้านทันตสุขภาพและทันตสุขศึกษาจากทันตแพทย์ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุของทันตแพทย์มีความสัมพันธ์กับปริมาณสารสนเทศด้านทันตสุขศึกษาที่คนไข้ได้รับ

ลักษณะความแตกต่างของบุคคลที่มีช่วงอายุต่างกันดังกล่าวย่อมมีผลต่อการรับรู้ข่าวสารของประชาชนเช่นเดียวกัน คือ มีผลทำให้บุคคลมีโอกาสและความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกัน เช่น จากผลการศึกษาของ สแครมม์ และ ไวท์ (Wilbur Schramm and David M. White, 1972) พบว่า โดยทั่วไปในสหรัฐอเมริกาจำนวนการอ่านข่าวของชาวอเมริกันมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและลดลงตามอายุ คือ จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในกลุ่มคนที่มีอายุตั้งแต่ช่วง 10-20 ปีขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุดในช่วงอายุ 30 ปี หลังจากนั้นแล้วการอ่านข่าวจะค่อยลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น ผลการศึกษาของเขาทั้งสองสอดคล้อง

กับผลการศึกษาของ จินตวดี พุ่มศิริ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความเชื่อทางศาสนา และความทันสมัยของชาวไทยมุสลิมในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่า คนที่มีอายุมากจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนน้อย

ดังนั้น น่าจะสรุปได้ว่า อายุมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลทำให้การรับรู้ข่าวสารของประชาชนเขตชนบทและเขตเมืองในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีความแตกต่างกัน

2. <u>ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการรับรู้ข่าวสาร</u>

บุคคลที่มีอาชีพต่างกันย่อมมีลักษณะแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น ด้านบุคลิกภาพ ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น ในเรื่องนี้ศึกษาได้จากผลการวิจัยของ ธวัช อินทร์พันธ์ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อมตามคำรายงานของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง พบว่า ผู้ที่มีอาชีพหลักของครอบครัวเป็นข้าราชการ ผู้ใช้แรงงาน ธุรกิจการค้า และลูกจ้างเอกชน มีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน กรกช ว่องศิวิ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวกรรมกิจการพาสต์ฟู้ดของชาวกรุงเทพมหานคร พบว่า อาชีพจะมีผลต่อระดับการยอมรับนวกรรมกิจการพาสต์ฟู้ดแตกต่างกัน รุ่งรัตน์ ศิริกิจวัฒนา (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎหมายทะเบียนราษฎร์แก่ชาวชนบทจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับการมีความรู้เรื่องกฎหมายทะเบียนราษฎร์ วรรณพร เนตรอำนวย (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการสื่อสารเพื่อแสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับงานในต่างประเทศ ศึกษาเฉพาะกรณีคนงานที่จะเดินทางไปทำงานในกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง พบว่า คนที่มีอาชีพต่างกันแสวงหาข่าวสารจากแหล่งต่างกัน

ความแตกต่างในเรื่องการรับรู้ข่าวสารนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะการประกอบอาชีพที่ต่างกันของประชาชน เพราะลักษณะความแตกต่างของการประกอบอาชีพทำให้ประชาชนมีโอกาสและมีความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารที่ไม่เหมือนกันดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาของ ศิริชัย ศิริกายะ (2525 : 155) ได้ทำการศึกษา

เรื่อง สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองบนชนบท โดยศึกษาเฉพาะอำเภอคลองหลวงและอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ความมากน้อยของการเปิดรับสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับความแตกต่างของอาชีพ ผลการศึกษาของเขาเป็นไปในแนวเดียวกันกับผลการศึกษาของ สแครมม์ (Wilbur Schramm, 1965) ซึ่งพบว่าประเทศที่มีการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเป็นระบบอุตสาหกรรมและประชาชนมีรายได้สูงมักจะให้ความสนใจต่อสื่อมวลชนมาก ทั้งนี้เพราะจำนวนสื่อความสามารถในการกระจาย และการแพร่หลายของสื่อมีมาก ปรากฏว่า ร้อยละ 80 ของเครื่องรับวิทยุและการจำหน่ายหนังสือพิมพ์จะอยู่ในยุโรปและอเมริกา นอกจากนี้แล้ว สุพัตรา สุภาพ (2531 : 20) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมนั้นการรับรู้ข่าวสารแทบจะไม่มีหรือมีน้อยเต็มที

กล่าวโดยสรุปแล้ว อาชีพน่าจะมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลทำให้การรับรู้ข่าวสารของประชาชนเขตชนบทและเขตเมืองในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีมีความแตกต่างกัน

3. <u>ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการรับรู้ข่าวสาร</u>

เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าประสบการณ์ทางการศึกษามีส่วนช่วยให้บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงสามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบมากกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำ จึงทำให้ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ที่ไม่เหมือนกัน เช่น จากผลการศึกษาของ ศรีวรรณา เชียวสี (2522:62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5 มีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิวัฒน์ อัศวาณิชย์ (2523 : 43) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีวินัยในตนเอง ถาวร รอดเทศ (2524:74-76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์กับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยของการคิดหาเหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์สูงกว่านักเรียนชั้นมัธมศึกษาปีที่ 2 นภารรณ มายะการ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของครูตามการรับรู้ของตนใน

การปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมด้านการมีวินัยในตนเอง การมีสัจจะ และการประหยัด แตกต่างกัน โดยที่ครูที่มีวุฒิปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีมีการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีในทุกค่านิยม

อย่างไรก็ตาม การที่ประชาชนมีระดับการศึกษาที่ต่างกันย่อมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ข่าวสารเช่นเดียวกัน เนื่องจากความแตกต่างของระดับการศึกษาดังกล่าวทำให้ประชาชนมีโอกาสและความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารไม่เหมือนกัน ในเรื่องนี้พอที่จะยกตัวอย่างผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

ศิริชัย ศิริกายะ (2525 : 155) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนาในเขตเมืองปนชนบท โดยศึกษาเฉพาะอำเภอคลองหลวงและอำเภอธัญญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ความมากน้อยของการเปิดรับสื่อมวลชนขึ้นอยู่กับความแตกต่างของระดับการศึกษา สาวรรค์รวี คชาชีวะ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการสื่อสารกับความทันสมัยของประชาชนในท้องที่บางชัน เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนโดยได้สรุปว่า ยิ่งบุคคลมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากขึ้นจะมีการศึกษาสูงขึ้น สุภรณ์ วัชรศิริธรรม (2525 : 71) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนของครูกับการยอมรับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ในโรงเรียนประถมศึกษาพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับวุฒิการศึกษา ชลลดา วงศ์วิชัย (2526 : 53-57) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเป็นเมืองกับการเปิดรับสื่อมวลชน พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน ธารินี รอดสน (2527 :117-121) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสื่อสารเพื่อการเจริญพันธ์โดยศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ การศึกษา รายได้ กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนและการแสวงหาสารสนเทศเรื่องการเจริญพันธ์จากสื่อมวลชน พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2521) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของสื่อมวลชนต่อการศึกษาของชาวบ้าน พบว่า

JOHN F. KENNEDY LIBRARY
PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY
PATTANI, THAILAND

กลุ่มที่มีการเปิดรับสื่อมวลชนมากคือ กลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 จินตวดี พุ่มศิริ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความเชื่อทางศาสนา และความทันสมัยของชาวไทยมุสลิมในอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ อัจฉรา ธัชวิบูลย์ผล (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องการทำหมันชายของผู้รับบริการทำหมันชาย ที่สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ นิตยสารและโทรทัศน์

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นน่าจะสรุปได้ว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลทำให้การรับรู้ข่าวสารของประชาชนในเขตชนบทและเขตเมืองในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีความแตกต่างกัน

4. <u>ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่อยู่อาศัยกับการรับรู้ข่าวสาร</u>

ลักษณะของสังคมไทยเป็นสังคมที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ สังคมชนบทและสังคมเมือง คนที่อาศัยอยู่ในแต่ละสังคมมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ทำให้ประชาชนที่อาศัยในแต่ละสังคมมีทัศนคติ ความเชื่อ คุณธรรม และระเบียบแบบแผนที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้จากผลการศึกษาวิจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ วิรัช จาบกนอม (2520 : 56) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับอายุ 13 และ 14 ปี ในกรุงเทพมหานครและชนบท พบว่า เด็กที่อาศัยในกรุงเทพมหานครมีการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่อาศัยอยู่ในชนบท อภิญญา จันทร์เจนจบ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมสังคมของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง พบว่า บุคคลในใจกลางมหานคร ชานมหานคร อำเภอเมือง และชนบท มีความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมสังคมที่แตกต่างกัน ธวัช อินทร์พันธ์ (2527 : 161) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อมตามคำรายงานของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครชั้นใน ชั้นนอก อำเภอเมือง

ACC. No. 076992
DATE RECEIVED 23 ต.ค. 2534
CALL No. .....

และชนบท มีจริยธรรมส่วนใหญ่แตกต่างกัน นิตยาพร สารีบุตร (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปฏิกริยาจริยธรรมของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อพฤติกรรมการเมืองของผู้อื่น พบว่า บุคคลจากใจกลางมหานคร ชานมหานคร อำเภอเมือง และชนบทมีปฏิกริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมการเมืองของผู้อื่นแตกต่างกัน

ในเรื่องการรับรู้ข่าวสารก็เช่นเดียวกัน การที่ประชาชนอาศัยอยู่ในแต่ละสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันย่อมทำให้มีโอกาสและความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารไม่เหมือนกัน ซึ่งมีผลการวิจัยที่สนับสนุนดังนี้ จากผลการศึกษาของพัชนี เชยจรรยา (2525 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเป็นเมือง การเปิดรับข่าวสาร และความทันสมัยของประชาชน ศึกษากรณีประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ถ้าท้องถิ่นนั้นมีระดับความเป็นเมืองสูงขึ้นแล้วประชาชนจะมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากขึ้น บุญเกษม เสริมวัฒนากุล (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับการพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2504-2526) การวิเคราะห์แบบจำลองการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ของเลินเนอร์ พบว่า ตัวแปรการเป็นเขตเมืองมีความสัมพันธ์โดยตรงในระดับสูงต่อตัวแปรการใช้สื่อมวลชน พีระพัฒน์ วรเนติวุฒิ (2530 : 33) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคาดหวังของมารดาในเรื่องความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจจากบุตร การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเขตชนบทและเขตเมือง โดยได้กำหนดให้ระดับการเปิดรับสื่อมวลชนเป็นตัวแปรอิสระตัวหนึ่ง พบว่า ประชาชนเขตชนบทและเขตเมืองมีการเปิดรับสื่อมวลชนที่แตกต่างกัน คือ ประชาชนเขตชนบทได้รับสื่อมวลชนร้อยละ 57.30 ส่วนประชาชนเขตเมืองได้รับสื่อสารมวลชนร้อยละ 79.90 และเมื่อพิจารณาถึงประชาชนที่ไม่เคยได้รับสื่อสารมวลชนเลย ปรากฏว่า ประชาชนเขตชนบทมีอัตราส่วนร้อยละที่ไม่ได้รับสื่อสารมวลชนเลยมากกว่าประชาชนเขตเมือง คือ ร้อยละ 9.70 และร้อยละ 1.30 ตามลำดับ

ดังนั้น น่าจะสรุปได้ว่าเขตที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลทำให้การรับรู้ข่าวสารของประชาชนในเขตเมืองและเขตชนบทมีความแตกต่างกัน

<u>กรอบแนวความคิดที่สำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้</u>

การรับรู้ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งประการหนึ่งสำหรับประชาชนชาวไทย เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนามีความต้องการมากที่สุดคือ ความต้องการที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับที่กว้างขวาง ซึ่งในกระบวนการพัฒนานั้นถือว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง แต่การที่จะบรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้นั้นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ประชาชนต้องได้รับข่าวสาร การจูงใจ การศึกษา และข่าวสารต้องไหลไปตามแนวตั้งด้วยเพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถตัดสินใจจัดระเบียบงาน และเรียนความชำนาญในทุกระดับของสังคม ปัจจุบันนี้สังคมไทยนับว่าเป็นสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีข่าวสารใหม่ๆ ในทุกๆด้าน เป็นต้นว่า ด้านการศึกษา การเกษตร การอนามัย การพัฒนาชุมชน การอุตสาหกรรม และการอ่านออกเขียนได้ (เสถียร เชยประทับ, 2531 : 39-40) ความสำคัญของข่าวสารในโลกปัจจุบันจะเห็นได้ชัดเจนจากการที่มีปริมาณข่าวสารที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว สถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ได้ขยาย เวลาออกอากาศมากยิ่งขึ้น ความก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์ทำให้สามารถเก็บและนำข่าวสารออกมาใช้อีกเมื่อต้องการได้อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การประดิษฐ์เครื่องมืออุปกรณ์ทางด้านอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการสื่อสารได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีการใช้สื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคลถ่ายทอดข่าวสารเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เพื่อการประชาสัมพันธ์ การขายสินค้า จูงใจทางการเมือง เป็นต้น เพราะมีความเชื่อว่าการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารมวลชนมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา ทำให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน พยายามทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างเพื่อที่หน่วยงานของตนสามารถเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาชนได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ไม่ว่าจะเป็นด้วยวิธีการใดก็ตาม มีการพัฒนาระบบการสื่อสารมวลชนให้ทันสมัยเพื่อสามารถนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ถึงแม้ว่าการพัฒนาระบบการสื่อสารมวลชนดังกล่าว ต้องอาศัยการลงทุนอย่าง

มหาศาลก็ตาม แต่หน่วยงานดังกล่าวไม่ลดละความพยายามที่จะได้มาซึ่งระบบและเครื่องมืออุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย ซึ่งความเชื่อดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดของ สแครมม์ (Wilbur Schramm, 1964 : 91) ที่ว่า การสื่อสารจะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการก่อให้เกิดการปฏิวัติทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับทุกยุคทุกสมัย นั่นคือ การปฏิวัติเพื่อยกระดับเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่ด้อยพัฒนาจำนวนสองในสามของโลก ที่กล่าวมานี้มิได้หมายความว่าการสื่อสารแต่เพียงอย่างเดียวสามารถก่อให้เกิดการปฏิวัติทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ได้ ถ้าปราศจากการตัดสินใจที่จะพัฒนาของผู้นำประเทศ ประชากร ทรัพยากรที่มีจำนวนเพียงพอ และแหล่งเงินทุนแล้วระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพที่สุดก็ไม่อาจทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ แต่เราอาจกล่าวด้วยความมั่นใจว่าถ้าปราศจากระบบการสื่อสารที่ดีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วตามที่ต้องการก็คงเกิดขึ้นไม่ได้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นน่าจะสรุปได้ว่าระบบการสื่อสารอันเป็นวิธีการและกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็น และข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ข่าวสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยยกระดับการกินดีอยู่ดีของประชาชนให้สูงขึ้น การรับรู้ข่าวสารของประชาชนเท่านั้นจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลมีความกระตือรือร้น รอบรู้ข่าวสาร และร่วมแรงใจกันพัฒนาประเทศ (เสถียร เชยประทับ, 2531 : 2) นอกจากนี้แล้ว การรับรู้ข่าวสารยังช่วยยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้นด้วยอันเป็นผลทำให้ประชาชนเกิดความสนใจและเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจมากขึ้นตามลำดับ (Frederick W. Frey, 1973 : 413-415) และการรับรู้ข่าวสารอีกเช่นกันที่จะช่วยทำให้บุคคลมีลักษณะของความสามารถในการเข้าใจบทบาทของผู้อื่น มีการยอมรับนวกรรมทางการเกษตรและคหกรรม ตลอดจนมีความมุ่งหวังหรือทะเยอทะยานในด้านการศึกษาและอาชีพ (Everett M. Rogers, 1968 : 3-7)อย่างไรก็ดีการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาเฉพาะพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ด้วยเหตุผลที่ว่า

อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีมีลักษณะทางสังคมของประชาชนอยู่สองลักษณะที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน ลักษณะทางสังคมของประชาชนลักษณะหนึ่งประกอบด้วยกลุ่มชนจำนวนน้อยมีขนาดเล็กตั้งอยู่ในเขตเมือง (เขตเทศบาล) ประชาชนมีรายได้สูง ส่วนลักษณะทางสังคมของประชาชนอีกลักษณะหนึ่งเป็นลักษณะทางของประชาชนที่ด้อยพัฒนาประกอบด้วยกลุ่มชนจำนวนมากมีขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในเขตชนบทมีสภาพและลักษณะที่บ่งบอกถึงความล้าหลังโดยสิ้นเชิง ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ มีอัตราการเกิดที่ค่อนข้างสูง ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ทำการเกษตรแบบพอเลี้ยงครอบครัว มีค่านิยมและทัศนคติตามแบบประเพณีนิยม มีโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง ใช้วิธีการทำเกษตรแบบดั้งเดิม ขาดความรู้และความชำนาญทางด้านเทคนิคต่างๆ ตลอดจนอุปกรณ์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในแต่ละสังคมของอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันมาก ตลอดจนความเหมาะสมของสื่อมวลชนที่ใช้เผยแพร่ข่าวสารและความสมดุลย์ของการกระจายของข่าวสารในแต่ละสังคมเป็นไปอย่างไม่เสมอภาคย่อมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ข่าวสารของประชาชน มีความแตกต่างกันด้วย ดังนั้นน่าจะสรุปได้ว่า การรับรู้ข่าวสารของประชาชนเขตชนบทและเขตเมืองในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีความแตกต่างกัน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเกิดความคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องว่า ตัวแปรที่สำคัญและน่าที่จะทำการศึกษาวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. อายุ

ลักษณะความแตกต่างของบุคคลในแต่ละช่วงอายุมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการรับรู้ข่าวสารของประชาชน เพราะทำให้ประชาชนมีโอกาสและความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกัน คือ โอกาสและความต้องการของประชาชนที่จะรับรู้นั้นมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในกลุ่มคนที่มีอายุในช่วงตั้งแต่ 10-20 ปีขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุดในช่วงอายุ 30 ปีแล้วจะค่อยๆ ลดลงในช่วงอายุที่มากขึ้นเรื่อยๆ ตามอายุที่เพิ่มขึ้น กล่าวโดยสรุปแล้ว คนที่มี

อายุน้อยจะมีโอกาสและความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารมาก ส่วนคนที่มีอายุมากจะมีความต้องการและโอกาสที่จะรับรู้ข่าวสารน้อย

2. อาชีพ

บุคคลที่มีอาชีพต่างกันมีความแตกต่างกันในหลายลักษณะ มีโอกาสและความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารแตกต่างกันด้วย กล่าวคือ ประชาชนที่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรมมีโอกาสและความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารน้อย ส่วนประชาชนที่มีอาชีพทางด้านวิชาชีพและด้านการค้าขายมีโอกาสและความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารมาก

3. ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการรับรู้ข่าวสารของประชาชนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรับรู้ข่าวสารที่จำเป็นต้องอาศัยสื่อประเภทสิ่งตีพิมพ์ระดับการศึกษามีส่วนสำคัญมาก คือ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีโอกาสและความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารมาก ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำมีโอกาสและความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารน้อย

4. เขตที่อยู่อาศัย

การที่ประชาชนมีลักษณะความแตกต่างของเขตที่อยู่อาศัยนั้นมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการรับรู้ข่าวสาร คือ หากเขตที่อยู่อาศัยของประชาชนอยู่ใกล้ชิดกับสื่อมวลชนมีความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมจะทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตนั้นมีโอกาสรับรู้ข่าวสารมาก ในทางตรงกันข้ามหากเขตที่อยู่อาศัยของประชาชนอยู่ห่างไกลกับสื่อมวลชนไม่มีความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมจะทำให้ประชาชนที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตนั้นมีโอกาสรับรู้ข่าวสารน้อย

สรุปแล้ว ตัวแปรทางด้านอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย เป็นตัวแปรที่สำคัญมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการรับรู้ข่าวสารของประชาชนทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติ

สมมติฐานที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

สมมติฐานหลัก

ประชาชนเขตเมืองมีการรับรู้ข่าวสารมากกว่าประชาชนเขตชนบท

สมมติฐานย่อย

1. ประชาชนที่มีอายุน้อยมีการรับรู้ข่าวสารมากกว่าประชาชนที่มีอายุมาก

2. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงมีการรับรู้ข่าวสารมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ

3. ประชาชนที่มีอาชีพด้านวิชาชีพและการค้าขายมีการรับรู้ข่าวสารมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพด้านเกษตรกรรม

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ข่าวสารของประชาชนทั้งเขตชนบทและเขตเมือง

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ข่าวสารของประชาชนเขตชนบทและเขตเมืองว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

ความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

การรับรู้ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญยิ่งสำหรับประชาชนไทยทุกคน เพราะการรับรู้ข่าวสารเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลมีความกระตือรือร้นรอบรู้ข่าวสาร และร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศ การศึกษาการรับรู้ข่าวสารของประชาชนเขตชนบทและเขตเมืองครั้งนี้สามารถนำไปประกอบการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. นำไปประกอบการวางแผนในการพัฒนาระบบการสื่อสารมวลชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาชนบทของประเทศไทย

2. ผลการศึกษาวิจัยเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท เช่น สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในเขตชนบทมีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารมากยิ่งขึ้น

3. การที่ได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นพื้นฐานในการศึกษา ถึงความต้องการในลักษณะอื่น ๆ ของประชาชนทั้งเขตชนบทและเขตเมืองในโอกาสต่อไป

<u>ขอบเขตของการศึกษาวิจัยครั้งนี้</u>

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลแบบปฐมภูมิที่ได้เก็บรวบรวมโดยผู้วิจัยเอง โดยศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข่าวสารของประชาชนทั้งเขตชนบทและเขตเมืองในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เท่าที่มีอยู่ประกอบการศึกษาวิจัย นอกจากนี้ได้นำเอาตัวแปรด้านอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย มาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบโดยประมวลผลและวิเคราะห์ผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SAS (STATISTICAL ANALYSIS SYSTEM)

<u>ข้อตกลงเบื้องต้น</u>

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ถือว่าประชากรเป้าหมายทั้งหมดมีลักษณะเป็นเอกพันธ์

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นตัวแทนของมวลประชากร

นิยามศัพท์เฉพาะ

อายุ หมายถึง อายุของประชาชนนับตามปีปฏิทินจนถึงปี พ.ศ. 2532 แบ่งออกเป็นสองระดับ คือ

1. อายุน้อย หมายถึง อายุระหว่าง 15-36 ปี

2. อายุมาก หมายถึง อายุระหว่าง 37-59 ปี

อาชีพ หมายถึง งานที่ประชาชนทำอยู่จริง แบ่งออกเป็นสามประเภท คือ

1. อาชีพด้านเกษตรกรรม หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และประมง

2. อาชีพด้านค้าขาย หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการซื้อขายและการบริการแก่ลูกค้า

3. อาชีพด้านวิชาชีพ หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการใช้ความสามารถเฉพาะอย่าง เช่น ข้าราชการ ครู ทหาร ตำรวจ ทนายความ แพทย์ ฯลฯ

ระดับการศึกษา หมายถึง ความสำเร็จในการเรียนชั้นสูงของประชาชน แบ่งออกเป็นสองระดับ คือ

1. ระดับการศึกษาต่ำ หมายถึง สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา-ระดับประถมศึกษา

2. ระดับการศึกษาสูง หมายถึง สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา-สูงกว่ามัธยมศึกษา

เขตที่อยู่อาศัย หมายถึง พื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่จริง แบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือ

1. เขตชนบท หมายถึง พื้นที่นอกเขตเทศบาลของอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

2. เขตเมือง หมายถึง พื้นที่เขตเทศบาลตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง ระดับหรือความถี่ในการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ แบ่งออกเป็นสองระดับ คือ

1. ระดับการรับรู้ข่าวสารน้อย หมายถึง มีคะแนนระดับหรือความถี่ในการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ ตั้งแต่ 0-30 คะแนน

2. ระดับการรับรู้ข่าวสารมาก หมายถึง มีคะแนนระดับหรือความถี่ในการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ ตั้งแต่ 31-60 คะแนน

หลักเกณฑ์ในการให้คะแนนเพื่อประเมินค่าการรับรู้ข่าวสาร

การรับรู้ข่าวสารมีคะแนนทั้งหมด 60 คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. คะแนนการฟังวิทยุ 20 คะแนน
2. คะแนนการดูโทรทัศน์ 20 คะแนน
3. คะแนนการอ่านหนังสือพิมพ์ 20 คะแนน

คะแนนการฟังวิทยุทั้งหมด 20 คะแนน ได้แบ่งออกเป็นอีก 4 ส่วน ๆ ละ 5 คะแนน ดังต่อไปนี้

ก. จำนวนสถานีที่รับฟัง กำหนดจำนวนสถานีเพื่อประเมินค่าดังนี้

ฟังวิทยุตั้งแต่ 5 สถานีขึ้นไปต่อวัน	มีคะแนน	5 คะแนน
ฟังวิทยุ 4 สถานีต่อวัน	มีคะแนน	4 คะแนน
ฟังวิทยุ 3 สถานีต่อวัน	มีคะแนน	3 คะแนน
ฟังวิทยุ 2 สถานีต่อวัน	มีคะแนน	2 คะแนน
ฟังวิทยุเพียงสถานีเดียวต่อวัน	มีคะแนน	1 คะแนน

ข. สถานที่ในการฟังวิทยุ กำหนดสถานที่เพื่อการประเมินค่าดังนี้

ฟังวิทยุที่บ้านตนเอง	มีคะแนน	5 คะแนน
ฟังวิทยุจากหอกระจายข่าว	มีคะแนน	4 คะแนน
ฟังวิทยุที่บ้านเพื่อนบ้าน	มีคะแนน	3 คะแนน
ฟังวิทยุที่ร้านกาแฟ	มีคะแนน	2 คะแนน
ฟังวิทยุจากสถานที่อื่น ๆ	มีคะแนน	1 คะแนน

ค. เวลาในการฟังวิทยุ กำหนดเวลาเพื่อประเมินค่าดังนี้

ฟังวิทยุ 13-15 ชั่วโมงต่อวัน	มีคะแนน	5 คะแนน
ฟังวิทยุ 10-12 ชั่วโมงต่อวัน	มีคะแนน	4 คะแนน
ฟังวิทยุ 7-9 ชั่วโมงต่อวัน	มีคะแนน	3 คะแนน
ฟังวิทยุ 4-6 ชั่วโมงต่อวัน	มีคะแนน	2 คะแนน
ฟังวิทยุ 1-3 ชั่วโมงต่อวัน	มีคะแนน	1 คะแนน

ง. ประเภทของรายการ กำหนดประเภทของรายการเพื่อประเมินค่าดังนี้

รายการข่าวต่าง ๆ	มีคะแนน	5 คะแนน
รายการสารคดี	มีคะแนน	4 คะแนน
รายการละคร	มีคะแนน	3 คะแนน
รายการบันเทิงต่าง ๆ	มีคะแนน	2 คะแนน
รายการอื่น ๆ	มีคะแนน	1 คะแนน

คะแนนการดูโทรทัศน์ทั้งหมด 20 คะแนน ได้แบ่งย่อยออกเป็นอีก 4 ส่วน ๆ ละ 5 คะแนน ดังต่อไปนี้

ก. จำนวนสถานีที่เปิดดู กำหนดจำนวนสถานีเพื่อประเมินค่าดังนี้

ดูโทรทัศน์ตั้งแต่ 5 สถานีขึ้นไปต่อวัน	มีคะแนน	5 คะแนน
ดูโทรทัศน์ 4 สถานีต่อวัน	มีคะแนน	4 คะแนน
ดูโทรทัศน์ 3 สถานีต่อวัน	มีคะแนน	3 คะแนน
ดูโทรทัศน์ 2 สถานีต่อวัน	มีคะแนน	2 คะแนน
ดูโทรทัศน์เพียงสถานีเดียวต่อวัน	มีคะแนน	1 คะแนน

ข. สถานที่ในการดูโทรทัศน์ กำหนดสถานที่เพื่อการประเมินค่าดังนี้

ดูโทรทัศน์ที่บ้านตนเอง	มีคะแนน	5 คะแนน
ดูโทรทัศน์ที่ศูนย์ฯ ประจำหมู่บ้าน	มีคะแนน	4 คะแนน
ดูโทรทัศน์ที่บ้านเพื่อนบ้าน	มีคะแนน	3 คะแนน
ดูโทรทัศน์ที่ร้านกาแฟ	มีคะแนน	2 คะแนน
ดูโทรทัศน์จากที่อื่น ๆ	มีคะแนน	1 คะแนน

ค. เวลาในการดูโทรทัศน์ กำหนดเวลาเพื่อประเมินค่าดังนี้

ดูโทรทัศน์ 13-15 ชั่วโมงต่อวัน มีคะแนน 5 คะแนน
ดูโทรทัศน์ 10-12 ชั่วโมงต่อวัน มีคะแนน 4 คะแนน
ดูโทรทัศน์ 7-9 ชั่วโมงต่อวัน มีคะแนน 3 คะแนน
ดูโทรทัศน์ 4-6 ชั่วโมงต่อวัน มีคะแนน 2 คะแนน
ดูโทรทัศน์ 1-3 ชั่วโมงต่อวัน มีคะแนน 1 คะแนน

ง. ประเภทของรายการ กำหนดประเภทของรายการเพื่อประเมินค่าดังนี้

รายการข่าวต่าง ๆ มีคะแนน 5 คะแนน
รายการสารคดี มีคะแนน 4 คะแนน
รายการละคร มีคะแนน 3 คะแนน
รายการบันเทิงต่าง ๆ มีคะแนน 2 คะแนน
รายการอื่น ๆ มีคะแนน 1 คะแนน

คะแนนการอ่านหนังสือพิมพ์ทั้งหมด 20 คะแนน ได้แบ่งย่อยออกเป็นอีก 4 ส่วน ๆ ละ 5 คะแนน ดังต่อไปนี้

ก. จำนวนฉบับที่อ่าน กำหนดจำนวนฉบับเพื่อประเมินค่าดังนี้

อ่านหนังสือพิมพ์ตั้งแต่ 5 ฉบับขึ้นไปต่อวัน มีคะแนน 5 คะแนน
อ่านหนังสือพิมพ์ 4 ฉบับต่อวัน มีคะแนน 4 คะแนน
อ่านหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับต่อวัน มีคะแนน 3 คะแนน
อ่านหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับต่อวัน มีคะแนน 2 คะแนน
อ่านหนังสือพิมพ์เพียง 1 ฉบับต่อวัน มีคะแนน 1 คะแนน

ข. สถานที่อ่านหนังสือพิมพ์ กำหนดสถานที่เพื่อประเมินค่าดังนี้

อ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้านตนเอง มีคะแนน 5 คะแนน
อ่านหนังสือพิมพ์ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน มีคะแนน 4 คะแนน
อ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้านเพื่อนบ้าน มีคะแนน 3 คะแนน
อ่านหนังสือพิมพ์ที่ร้านกาแฟ มีคะแนน 2 คะแนน
อ่านหนังสือพิมพ์จากที่อื่น ๆ มีคะแนน 1 คะแนน

ค. เวลาในการอ่านหนังสือพิมพ์ กำหนดเวลาในการอ่านเพื่อประเมินค่าดังนี้

อ่านตั้งแต่	5 ชั่วโมงขึ้นไปต่อวัน	มีคะแนน 5 คะแนน
อ่าน	4 ชั่วโมงต่อวัน	มีคะแนน 4 คะแนน
อ่าน	3 ชั่วโมงต่อวัน	มีคะแนน 3 คะแนน
อ่าน	2 ชั่วโมงต่อวัน	มีคะแนน 2 คะแนน
อ่านเพียง	1 ชั่วโมงต่อวัน	มีคะแนน 1 คะแนน

ง. จำนวนเรื่องที่อ่าน กำหนดจำนวนเรื่องที่อ่านเพื่อประเมินค่าดังนี้

อ่านตั้งแต่	5 เรื่องขึ้นไปต่อวัน	มีคะแนน 5 คะแนน
อ่าน	4 เรื่องต่อวัน	มีคะแนน 4 คะแนน
อ่าน	3 เรื่องต่อวัน	มีคะแนน 3 คะแนน
อ่าน	2 เรื่องต่อวัน	มีคะแนน 2 คะแนน
อ่านเพียง	1 เรื่องต่อวัน	มีคะแนน 1 คะแนน